

En elev medförde ett skarpladdat skjutvapen till skolan. I samband med att han avväpnades av skolans personal hotade han med att hämta ett nytt vapen. – Fråga om rektor i samband med att information om händelsen gavs till de andra elevernas föräldrar kunnat lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess

Anmälan

I en anmälan till JO riktade AA kritik mot rektorn BB vid Trekantens skola i Kalmar kommun. Klagomålen avsåg främst rektorns agerande efter en händelse när en elev hade kommit till skolan med ett vapen. AA klagade även på läraren CC.

I anmälan anfördes bl.a. följande. Rektor distribuerade dagen för händelsen ett flygblad där elevens namn framgick. Påföljande dag delades ytterligare ett flygblad ut där det framgick att den aktuella eleven befann sig på Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Kalmar. Rektorn hade också i ett radioprogram sagt att pojken inte var välkommen tillbaka till skolan. Flygbladen och en kassett med en inspelning av radioprogrammet var fogade till anmälan.

Utredning

Barn- och ungdomsnämnden i Kalmar kommun anmodades att inkomma med utredning och yttrande över vad som hade framförts i anmälan, särskilt vad avsåg uppgifterna i flygbladen om den berörda elevens för- och efternamn samt om var denne befann sig den 12 mars 1999. Nämnden överlämnade följande remissvar.

Barn- och ungdomsnämnden har berett rektorn vid den aktuella skolan tillfälle att redogöra för händelseförloppet och denne har inkommit med bifogade skrivelse, Bilaga A (*se nedan, JO:s anm.*).

I det nu aktuella ärendet har alltså en elev kommit med ett gevär till skolan och när han blivit avväpnad har han sagt att han skulle hämta ett nytt gevär.

Vid senare polisförhör har framkommit att den aktuella pojken uttalat hot mot två lärare, rektor och en elev.

Det kan först konstateras att det inte var fråga om flygblad till allmänheten utan de var riktade till föräldrarna vid skolan som information.

Barn- och ungdomsnämnden instämmer i att den berörde elevens för- och efternamn samt vistelse den 12 mars inte borde ha tagits med i de aktuella informationsbladen.

Nämnden vill dock framhålla den utomordentligt allvarliga situation i vilken de aktuella uppgifterna lämnades. Det har aldrig hänt tidigare i Kalmar att en elev kommit beväpnad till skolan med ett skarpladdat och osäkrat gevär och hotat att hämta ytterligare ett när han blivit avväpnad. Det psykologiska trycket blev stort för berörd personal och i samband med att händelsen blev känd i samhället fanns risk för att oskyldiga skulle bli misstänkliggjorda om inte korrekta uppgifter lämnades ut. Informationsbladet den 11 mars delades ut medan man fortfarande inte visste var pojken fanns men att han hade sagt att han skulle hämta ett nytt gevär. Att varna för faran och att misstankar inte skulle riktas mot oskyldiga var anledningen till att rektorn ansåg sig nödsakad att uppge namnet på den berörde eleven i informationsbladen. Det var inte bra ur sekretessynpunkt att så skedde men man kan ha förståelse för att säkerheten till liv och lem för de berörda gavs högsta prioritet.

Rektorn m fl på skolan var alltså utsatta för ett hot som av de berörda bedömdes innebära fara för deras liv.

Det är inte lätt att i en sådan situation och utan facit i hand göra en helt korrekt bedömning av situationen.

Hur skulle man kunna veta att inte hotet om att hämta ett nytt vapen inte skulle genomföras?

I en sådan situation är säkerheten för de berörda det första man tänker på och detta är anledningen till att namnet på den misstänkte nämndes i informationsbladen.

Till yttrandet var fogat följande redogörelse av rektorn BB.

Beskrivning av händelseförlopp vid skolan i Trekanten 11-12 mars 1999

-- --

Barn- och ungdomsverksamheten utgör en enhet för alla barn från 1 års ålder till 12 år, alltså t o m år 6 i skolan. Totalt finns 170 barn i skolan, 30 i förskoleklass och förskolan omfattar 105 barn. Av de senare finns 25 barn i en fristående avdelning.

Alla barn utom en förskoleavdelning finns i samma kvarter, men i olika hus.

Torsdag förmiddag den 11 mars 1999

Alla elever i år 1-5 är i arbete. År 6 är på högstadieskolan 9 km bort för att läsa sitt tillvalsspråk. Dessa elever åker buss, som anländer till skolan kl 09.40.

Undertecknad vistas sedan 09.35 i matsalen tillsammans med assistent, vaktmästare, restaurangpersonal, skolsköterska och lokalvårdare. Klassläraren i år 6 mötte två elever ur sin klass, som berättar att en elev i klassen skall gå hem för att hämta ett gevär och komma till skolan med. Vaktmästaren meddelar mig detta och viss vaksamhet inträder.

Kl 09.50 kommer pojken in på skolgården med ett avlångt föremål insvept i plastpåsar påförda från två håll. När pojken kommer till skoldörren befinner jag mig på insidan av dörren och skolsköterskan strax bakom mig. Ett antal klasskamrater och pojken kommer till dörren och pojken öppnar dörren. I detta ögonblick tar jag det plastpåsetäckta föremålet från pojken varvid en plastpåse ramlar av. En gevärskolv visar sig. Jag vänder mig om, går till expeditionen där jag låser in vapnet. Under tiden tar skolsköterskan tag om pojken och uppmanar honom att följa med till exp, men han lyssnar inte utan lämnar skolområdet. Kamrater i klassen, som fanns vid dörren meddelar skolsköterskan att pojken sagt att han skulle hämta ett nytt gevär. Skolgården har nu fyllts av elever, som har rast. Lärarna samlas i personalrummet, utom de, som är rastvakter. (Senare under dagen säger skolsköterskan att pojken ropat något i stil med: Akta dig, det är laddat -. Detta hörde inte jag.) I detta läge bedömde jag situationen så allvarlig att jag ringer polisen. Så går jag till personalrummet, där de närvarande får kortfattad information och direktiv om att eleverna skall vistas inne i klassrummet tills ytterligare information kan ges. Vuxna och barn i förskoleklassen i ett angränsande hus får information och skall vara inne. Detta gällde även förskoleavdelningarna i samma kvarter. De lärare, 3 st, som inte hade undervisning samlas på skolgården för att se om pojken kommer tillbaka och i så fall med eller utan gevär. Klockan är nu 10.10.

Vi är fyra personer på skolgården med utsikt över alla infarter till skolområdet. Pojken ses cykla förbi på landsvägen med färdriktning österut. Vi kan inte se om han har något vapen och vet inte vart han är på väg. Kanske hämta vapen? Polisen anländer 10.30. Dessa möts av oss med fotokatalog för att underlätta sökning efter pojken. De sätter genast igång med att ställa frågor till oss och till klasskamrater. Vid dessa samtal framkom att hot riktats mot två lärare, rektor och en elev. Vidare hade pojken såväl dagen innan som samma dag delat ut hagelpatroner till kamrater. Några fanns hemma hos kamraterna, andra hade barnen i fickor och väskor. Några var kastade i buskar på skolgården. Kl 10.40 började de yngsta barnen gå över skolgården till matsalen – lunch. Samtalen mellan poliser och skolbarnen fortsätter tillsammans med skolsköterskan och rektor. Barn och vuxna har nu många frågor. Kl 12.00 slutar barnen i förskoleklassen. Tankarna hos mig i detta ögonblick handlade om den oro, som väckts hos barnen. De måste få information. Denna information måste vara skriftlig – enligt KRIS-gruppens handlingsplan – och vara kopierad och utdelad före 12.00.

Eftersom barnen vistades på rast när geväret fråntogs pojken kände alla klasskamrater och de flesta övriga till vilken pojke det handlade om.

Jag visste inte var pojken befann sig. Polisen hade inte hittat honom. Barnen ställde frågor som – Var är han? – Vågar jag gå hem? Finns han längs vägen?

Nu meddelar en polis att vapnet var laddat och osäkrat. Vapnet var ett hagelgevär. Med detta i bakhuvudet skrevs information nr 1 ställt till föräldrar i enheten.

Alla barn år 1 och 2 slutar sin skoldag kl 12.55. Jag hann gå runt i klasserna och delade ut bladet och svarade på frågor. Frågorna var många – oron stor.

Därefter gavs information till år 3, 4, 5 och 6. Dessa barn slutar sin skoldag kl 14.35. Polis meddelar kl 14.30 att pojken har kommit tillrädda.

Under hela eftermiddagen och kvällen hade jag min telefon inkopplad, men endast en förälder hörde av sig. Informationen hade varit tillräcklig.

Efteråt har jag fått veta att föräldrar haft samtal med barnen med informationsbladet som utgångspunkt – inte barnens egna ord/berättelser. Inga rykten spreds.

Fredagen den 12 mars 1999

Jag kom tidigt, kl 05.30, till arbetet efter en sömnlös natt. Ett par föräldrar hörde av sig och uttryckte tacksamhet över informationen. Min vaktmästare, som bor i byn, meddelar att mycket diskuterats under kvällen. Berörda föräldrar visste vad som hänt och vem pojken var. Många av dem, som inte fått information, spred rykten. Oskyldiga barns namn nämndes.

Kl 08.00 samlades alla vuxna på skolan och all tillgänglig information delgavs dessa. Under förmiddagen gick jag runt i alla klasser tillsammans med skolsköterskan och besvarade så många frågor som jag/vi kunde svaret på. Skolsköterskan och klassläraren ägnade mycket tid till pojkens klasskamrater.

Den mest ställda frågan var – Var är han? Omtanken om pojken var stor. Då det kommit till min kännedom om var han fanns besvarade jag den av barnen ställda frågan i informationsbrev nr 2. Detta skapade minskad oro och medförde att arbetet började återgå till ordinarie verksamhet. Journalister från olika medier gjorde sin entré och upptog mycket tid under fredagen. I detta sammanhang fullföljde jag öppenhet. Orsaken till detta är att min uppfattning är att det skulle medföra ett snabbt slut på mediabevakandet. Denna min uppfattning besannades. Efter en intensiv period avstannade nyhetsintresset och arbetet i skolan återgick till lugn och ro.

I informationsblad nr 2 utlovades information under tisdagen. Detta blev informationsblad nr 3, som är helt ointressant.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

I beslut den 5 mars 2001 anförde *JO André* följande.

Bedömning

Det kan konstateras att rektor i ett informationsblad till skolbarnens föräldrar angett namnet på den elev som tidigare samma dag anlant till skolan med ett gevär. Påföljande dag har rektor i ett informationsblad till föräldrarna meddelat att eleven befann sig på en viss barn- och ungdomspsykiatrisk klinik. Frågan i ärendet är om det har funnits några hinder för rektorn att i förevarande situation lämna ut dessa uppgifter mot bakgrund av bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100), SekrL.

Bestämmelser om sekretess på skolans område finns i 7 kap. 9 § SekrL. I bestämmelsens första stycke föreskrivs en särskilt sträng sekretess när det gäller sådan verksamhet som bedrivs av psykolog och kurator. Enligt bestämmelsens andra stycke gäller sekretess i grundskolan dels i skolans elevvårdande verksamhet i övrigt för uppgift om enskilda personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier. Sekretessen gäller i dessa fall dock endast, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i elevvårdsärende eller annat ärende som nu har nämnts.

De åtgärder som rektor och annan personal vidtog när eleven kom till skolan med ett vapen får ytterst anses vara hänförliga till skolans elevvårdande verksamhet. Namnet på den berörda eleven var därför en uppgift som i och för sig omfattades av sekretess. Det måste vidare antas att eleven och hans närstående skulle lida men om uppgiften lämnades ut.

Vad gäller de närmare omständigheterna kring händelsen framkommer av utredningen att eleven vid den tidpunkt när rektorn skrev sitt informationsblad hade lämnat skolan för att, enligt de uppgifter som förelåg vid tillfället, hämta ett nytt vapen. Det vapen som han hade fråntagits var laddat och osäkrat. Det måste därför ha framstått som nödvändigt för rektor att omgående vidta åtgärder till skydd för elever och personal vid skolan. Under sådana förhållanden kan bestämmelserna om nöd i brottsbalken ha varit tillämpliga.

Enligt 24 kap. 4 § andra stycket brottsbalken föreligger nöd när fara hotar bl.a. liv och hälsa. Av bestämmelsens första stycke framgår att en gärning som någon begår i nöd utgör brott endast om den med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt är oförsvarlig. Möjligheterna att tillämpa bestämmelserna om nöd är vad gäller brytande av sekretess begränsade. Endast i vissa fall kan det komma i fråga att godta en sådan åtgärd under hänvisning till att nöd förelegat.

De extraordinära omständigheterna vid den tidpunkt när namnet på eleven lämnades ut var sådana att en nödsituation får anses ha förelegat. Det saknas därför anledning för mig att uttala någon kritik i den delen.

Uppgiften om att eleven befann sig på barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Kalmar lämnades ut dagen därpå när situationen inte längre var akut. Enligt informationsbladet hade rektorn erhållit uppgiften från en ”socialtjänsteman”.

Detta är en sådan uppgift som innefattas i vad som kallas elevvård och är i normalfallet av den karaktären att sekretess gäller för den. Det fanns naturligtvis ett befogat intresse av att informera om att eleven var väl omhändertagen. Detta hade dock kunnat göras utan att avslöja att eleven befann sig på en sjukvårdsinrättning. Rektorns åtgärd att lämna ut den uppgiften var därför inte acceptabel och rektor kan inte undgå kritik härför. Mot bakgrund bl.a. av de mycket speciella omständigheterna i ärendet har jag inte funnit skäl att gå vidare i saken.

Vad AA i övrigt har anfört föranleder inte någon åtgärd från min sida. Ärendet avslutas med den kritik som har uttalats.